

«Mottakernavn»

«Adresse»

«Postnr» «Poststed»

«Kontakt»

Saksbehandlar, innvalstelefon

Håvard Rød, 5557 2143

Statsbudsjettet for 2024 - kommuneopplegget

Regjeringa presenterer framlegg til statsbudsjett for 2024. Statsforvaltaren vil her gi eit samandrag som kan vere nyttig for kommunane i samband med budsjettarbeidet i haust.

Det er ein pårekna vekst frå 2023 til 2024 i frie inntekter for kommunane samla i Vestland på 4,5 prosent. Pårekna vekst for kommunane samla i landet er 4,7 prosent. 20 kommunar i Vestland ligg likt eller over landsgjennomsnittet, medan 23 kommunar ligg under.

I brevet betyr «kommunane» primærkommunane utan at fylkeskommunane er med, og «departementet» betyr Kommunal- og distriktsdepartementet (KDD).

Vi tek i innleiinga med endringar i kommuneøkonomien for inneverande år.

Det økonomiske opplegget for 2023

Dei pårekna skatteinntektene er no justerte opp med kr 4,1 mrd. for kommunesektoren frå nivået i revidert nasjonalbudsjett, av dette om lag kr 3,55 mrd. for kommunane. Nytt skatteoverslag for kommunane samla er kr 208,2 mrd. Større skatteinntekter enn pårekna i revidert nasjonalbudsjett skuldast større løns- og sysselsetjingsvekst enn venta.

Kostnadsdeflatoren for kommunane var i revidert nasjonalbudsjett 5,2 prosent. Pårekna lønsvekst var 5,5 prosent i revidert nasjonalbudsjett, medrekna auka arbeidsgjevaravgift. Pårekna prisvekst varer og tenester var 4,9 prosent.

Den pårekna kostnadsveksten for i år er no redusert frå 5,2 prosent til 4,5 prosent. Denne består av:

lønsvekst	5,5 prosent	(vekt 0,575)
prisvekst kjøp av varer og tenester	3,2 prosent	(vekt 0,425)
Samla prisvekst	4,5 prosent	

Det er lågare prisvekst for kjøp av varer og tenester som bidreg til lågare kostnadsvekst for kommunane i år, samanlikna med det som var lagt til grunn i revidert nasjonalbudsjett. Dette skuldast i hovudsak lågare energiprisar.

Regjeringa sitt framlegg for budsjettåret 2024

Det er rekna med ein skatteauke for kommunane frå 2023 til 2024 med 5,8 prosent, til samla skatteoverslag kr 220 ¼ mrd. i 2024.

Det er i statsbudsjettet lagt opp til at det kommunale skatteøyret blir redusert frå 11,15 prosent i 2023 til 10,95 prosent i 2024. Bakgrunnen for reduksjonen i skatteøyret er at skattedelen av kommunane sine

samla inntekter skal vere om lag 40 prosent også for 2024. Skattedelen av inntektene er pårekna å ville blitt høgare enn 40 prosent om ikkje skatteøyret blir redusert.

Den samla pris- og kostnadsveksten i kommunane - kommunal deflator - er i framlegget 4,3 prosent. Deflatoren blir nytta til prisjustering av statlege rammetilskot og øyremerkte tilskot i statsbudsjettet. Kostnadsdeflatoren består av:

lønsvekst	4,9	prosent (vekt 0,575)
prisvekst kjøp av varer og tenester	3,4	prosent (vekt 0,425)
Samla prisvekst	4,3	prosent

Samla vekst i frie inntekter

Det er lagt opp til ein realvekst i dei frie inntektene for primærkommunane frå 2023 til 2024 på om lag kr 5,1 mrd. Denne veksten er rekna frå inntektsnivået i år som var lagt til grunn i revidert nasjonalbudsjett.

Veksten i dei frie inntektene er realauke slik at priskompensasjonen frå 2023 til 2024 vil kome som eit tillegg i inntektene.

Veksten i frie inntekter må blant anna dekke auka kostnader som følgje av befolkningsutviklinga. Pårekna meirkostnader demografi i 2024 er rekna til om lag kr 3,1 mrd. for primærkommunane. Dette er den delen av meirkostnadene som må bli dekte av veksten i dei frie inntektene.

Veksten i dei frie inntektene må også finansiere auka pensjonskostnader. Departementet har lagt til grunn auke med kr 2,0 mrd. i kommunesektoren sine pensjonskostnader utover pårekna lønsvekst i 2024. Dette overslaget kan bli fordelt med om lag kr 1,8 mrd. på kommunane (90 prosent) og kr 0,2 mrd. på fylkeskommunane (10 prosent).

Innafor veksten i dei frie inntektene for kommunane i 2024 skal det også vere rom for ei satsing med kr 150 mill. til arbeidet med psykisk helse og rus. Dette er ein del av opptrappingsplan. Dei som har psykiske plagar eller lidingar skal få hjelp. Kr 150 mill. av veksten i kommunane sine frie inntekter i 2024 er difor grunngitt med auka innsats på psykisk helse- og rusområdet.

I veksten i frie inntekter inngår også kr 100 mill. i kompensasjon til dei kommunane som har tapt mest på innføringa av gradert basiskriterium i inntektssystemet. Graderinga vart innført frå og med 2017. Før 2017 var basistilskotet i utgiftsutjamninga i inntektssystemet eit likt tilskotsbeløp per kommune for alle kommunar. Eit basistilskot tek omsyn til smådriftsulemper.

Frie inntekter – skatt og rammeoverføring – for kvar kommune

Vedlagt tabell syner rammeoverføring og pårekna frie inntekter for 2024. Pårekna skatt og inntektsutjamning i tabellen byggjer på kommunane sin faktiske skatteinngang i 2022. Dette grunnlaget er justert opp i samsvar med pårekna samla skattevekst i prosent for 2023 og 2024.

I berekning av skatteprognose for 2024 er det justert for same endring i prosent frå rekneskap 2022 for alle kommunane, uavhengig av den lokale utviklinga i kvar kommune etter 2022. Denne skatteprognosen er nytta som grunnlag for pårekna inntektsutjamning. Kommunane må justere for lokale tilhøve i budsjetteringa av skatt for 2024.

Veksten i frie inntekter vil variere mellom kommunane. Årsaker er følgjande punkt som påverkar kommunane ulikt frå år til år :

- endringar i inntektssystemet
- endringar i folketalet og alderssamansetjing
- endring i andre kriteriedata
- endring i fordelinga av skjønstilskot
- endring i veksttilskot
- endring i distriktstilskot eller småkommunetillegg
- endringar i skattegrunnlaget

- opptrapping av kompensasjon for reduksjon i eidegdomsskatt frå endring i skattereglar f.o.m. 2019 (reduksjon i eidegdomsskatt inngår ikkje i utrekninga av prosentvekst i vedlagt tabell).

Priskompensasjon frå 2023 til 2024 er innarbeidd i oversynet over dei frie inntektene i vedlagt tabell.

Det er rekna med ein nominell vekst i kommunane i landet sine samla frie inntekter frå 2023 til 2024 med 4,7 prosent. Denne veksten er rekna frå årets pårekna inntektsnivå no, medrekna oppjusteringa av skatteinntektene. Den pårekna veksten for kommunane samla i Vestland er 4,5 prosent. Nominell vekst i frie inntekter må sjåast i samanheng med at pårekna prisvekst for kommunesektoren er 4,3 prosent for 2024.

Auka rammeoverføring blir gitt for nye oppgåver og omfattar også heilårsverknader i denne samanhengen. Utrekna prosentvekst for dei frie inntektene er korrigert for dette i vedlagt tabell, slik at kompensasjon i denne samanheng ikkje inngår i prosentveksten. I utrekning av prosentvekst er det også korrigert for innlemming av øyremerkte tilskot i rammetilskotet.

Aktuelle saker

Tilskot per grunnskule

Frå 2022 er det gitt eit tilskot per kommunal grunnskule. Tilskotet er gitt med ei særskilt fordeling i rammetilskotet, basert på talet for grunnskular og finansiert med eit likt beløp per innbyggjar innafor innbyggjartilskotet til kommunane.

Tilskotet er vidareført i framlegget for 2024, om lag kr 1,33 mrd. samla for kommunane i landet. Tilskotet inngår i beløpa for innbyggjartilskot i kolonne i vedlagt tabell. Tilskotssats blir prisjustert for 2024 til kr 541 317,- per grunnskule.

Helsestasjon og skulehelseteneste

Den delen av rammetilskotet som er grunngitt med satsinga på helsestasjon og skulehelsetenesta blir vidareført frå 2023 til 2024, med priskompensasjonen på 4,3 prosent, også tillagt kr 40 mill. For 2024 er rammetilskotet samla til føremålet kr 1069,9 mill. Midlane blir fordelte mellom kommunane på grunnlag av talet på innbyggjarar i alderen 0–19 år, med eit minstenivå på kr 100 000,- per kommune.

Ressurskrevjande tenester

Ordninga med øyremerkte tilskot for ressurskrevjande tenester gjeld for tenestemottakarar til og med det året dei blir 67 år. Utbetaling av tilskot til kommunane i 2024 vil vere basert på direkte løns-utgifter i 2023 til tenestemottakarar.

Det er lagt opp til følgjande for 2024:

- Kompensasjonsgraden blir vidareført med 80 prosent av netto utgifter ut over innslagsnivået. Berekningsgrunnlaget for kompensasjon i 2024 er netto utgifter i 2023.
- Innslagsnivået for å få kompensasjon blir auka per tenestemottakar frå kr 1 526 000,- til kr 1 608 000,-. Auken i innslagsnivå er lik pårekna lønsvekst i prosent i 2023 (5,5 prosent).
- Kompensasjonen som blir utbetalt frå staten til kommunane i 2024, skal kommunane inntektsføre i sine rekneskap for 2023. Kommunane skal inntektsføre den pårekna kompensasjonen i rekneskapen for det same året som utgiftene har vore.
- Tilskot for personar med psykisk utviklingshemming (16 år og eldre) i rammetilskotet blir trekt frå nettoutgiftene i berekningsgrunnlaget. Eventuelle statlege øyremerkte tilskot blir også trekte frå berekningsgrunnlaget.

Ressurskrevjande tenester - tilleggskompensasjon

Mindre kommunar som har særleg høge utgifter til ressurskrevjande tenester, får ein særskilt kompensasjon. Kompensasjonen kjem i tillegg til det ordinære toppfinansieringstilskotet for ressurskrevjande tenester. Det er følgjande kriterium for at kommunar skal få tilskotet:

- mindre enn 3200 innbyggjarar
- høge utgifter til ressurskrevjande tenester per innbyggjar (tal per 31.12.2023)
- gjennomsnittlege skatteinntekter dei siste tre åra som er lågare enn 120 prosent av landsgjennomsnittet

Det blir t.d. ikkje teke omsyn til eigedomsskatteinntekter eller andre kraftinntekter/havbruksmidlar. Ramma for tilskotet er kr 82,8 mill. i 2023. Kommunane blir i 2023 kompenserte med 80 prosent av netto utgiftene over ein terskelverdi per innbyggjar.

Det er framlegg om å auke ramma for tilleggskompensasjon til kr 88,4 mill. i 2024, medrekna prisjustering.

Heildøgns omsorgsplassar - investeringstilskot

Regjeringa gjer framlegg om kr 3 mrd. i tilsegnsramme i 2024 for investeringstilskot til om lag 1500 heildøgns omsorgsplassar. Framlegget inneber ei løyving på kr 300 mill. i 2024 til å dekke tilsegnsramma det første året.

Barnevernsreforma

Barnevernsreforma trådde i kraft 1. januar 2022. Reforma gir kommunane auka fagleg og økonomisk ansvar for barnevernet. Det er overført kompensasjon gjennom auke i rammetilskotet for det auka ansvaret.

Alle midlane vil frå og med 2025 bli fordelte etter kostnadsnøkkelen for barnevern. For å dempe overgangen for kommunar som har hatt høge utgifter, blir halvparten av kompensasjonen fordelt særskilt i perioden 2022-2024 etter faktisk bruk av tiltak i 2020.

Inntekter frå havbruk

Grunnrenteskatt på havbruk vert innført frå og med 2023. Det er lagt opp til at kommunar og fylkeskommunar skal få inntekter som utgjer halvparten av inntektene frå grunnrenteskatten.

Frå 1. juli 2023 er produksjonsavgifta auka til 90 øre per kilo. Fullt innfasa vil produksjonsavgifta gi om lag kr 1,2 mrd. i årlege inntekter. Inntektene frå produksjonsavgifta blir bokført og utbetalt til kommunar og fylkeskommunar i 2024.

Vertskommunar og vertsfylke vil også få auka inntekter frå auksjonar av nye konsesjonar, som finn stad kvart andre år. For å sikre ein betre balanse mellom vertskommunar og andre kommunar i regionen, vert fylkeskommunane sin prosentdel av Havbruksfondet auka frå 12,5 prosent til 20 prosent, og kommunane sin prosentdel justert tilsvarande ned frå 87,5 prosent til 80 prosent.

Neste ordinære auksjonsrunde finn stad hausten 2024.

Grunnrenta vil variere frå år til år, m.a. ut frå utviklinga i prisar og kostnader. Det er lagt opp til ei ekstraløyving til kommunesektoren i år når grunnrenta er høg. Det er framlegg om å fordele midlane mellom kommunane på rammetilskotet etter delkostnadsnøkkelen for barnehage.

Skuleinvesteringar

Regjeringa ynskjer ein meir praktisk og variert skule. Det er framlegg om ei ny rentekompensasjonsordning til kommunar for varige investeringar og større utstyr som kan bidra til ein meir praktisk og variert skule.

Det blir lagt opp til ei samla låneramme på til saman kr 8 mrd. til kommunane, fordelt med kr 1 mrd. i året i 8 år. Kommunane vil få dekt rentene når dei tek opp lån til å investere i større utstyr og skulebygg. Døme på føremål som kan gjere skulen meir praktisk orientert, er skulekjøkken og sløydsalar.

Inntektssystemet i 2024

Det er ikkje lagt opp til andre endringar i inntektssystemet for 2024 enn den nemnde kompensasjonen for tap som følgje av gradert basistilskot.

Det vil bli lagt fram ei melding til Stortinget våren 2024 om endringar i inntektssystemet. Framlegget til endringar vil kome i statsbudsjettet for 2025. Endringane er difor planlagt å tre i kraft frå budsjett-året 2025. Graderinga av basistilskotet vil blant anna bli vurdert i denne samanheng.

Omtale under er basert på noverande inntektssystem.

Inntektsutjamning

Inntektsutjamninga er 60 prosent av skilnaden mellom kommunen sitt skattenivå og gjennom-snittleg skattenivå for kommunane i landet. Tilleggskompensasjonen – for kommunar med lågt skattenivå – er 35 prosent av det skattenivået i kommunen er under 90 prosent av lands-gjennomsnittet.

Overgangsordninga INGAR

Overgangsordninga med inntektsgarantitilskot (INGAR) gir kompensasjon for ei utvikling i ramme-tilskotet med meir negativt avvik enn eit fastsett beløp per innbyggjar (grenseverdien) frå lands-gjennomsnittet, frå eitt år til det neste. Grenseverdien for kompensasjon er no kr 400,- per innbyggjar. Det vil m.a.o. vere den delen av utviklinga i rammetilskot frå det eine året til det neste året som er meir enn kr 400,- per innbyggjar svakare enn landsgjennomsnittet, som blir kompensert.

INGAR tek ikkje omsyn til endring i skatt, inntektsutjamning, veksttilskot og skjønstilskot. INGAR tek omsyn til endringar i inntektssystemet, innlemming av øyremerkte tilskot i rammeoverføring, oppgåveendringar, endringar i kriteriegrunnlaget, bortfall av småkommunetillegg og nedgang eller bortfall av distriktstilskot.

Teljetidspunkt

For 2024 gjeld folketal per 1. juli 2023 for innbyggjartilskotet (medrekna overgangsordninga INGAR) og kriteria for aldersgrupper i utgiftsutjamninga. Andre kriteriedata i utgiftsutjamninga er frå 1. januar 2023. Oppdatering av folketal i inntektsutjamninga blir vidareført med teljedato 1. januar i sjølve budsjettåret (2024).

Veksttilskot

Veksttilskotet blir gitt til kommunar som har hatt ein årleg befolkningsvekst dei siste tre åra høgare enn ei vekstgrense i prosent (gjennomsnitt per år). I 2024 blir vekstgrensa ført vidare med 1,4 prosent.

Veksttilskotet blir gitt med eit fastsett beløp per innbyggjar utover vekstgrensa. Beløpet blir pris-justert i 2024 til kr 67 331,-. Ingen kommunar i Vestland får veksttilskot i 2024.

Distriktstilskot Sør-Noreg utanom småkommunetillegg

Distriktstilskotet skal ivareta kommunar i Sør-Noreg med svak samfunnsutvikling. Det blir gitt til kommunar som har ein distriktsindeks på 46 eller lågare.

Skattenivået må ha vore under 120 prosent av landsgjennomsnittet i gjennomsnitt for dei siste tre åra, for at kommunen skal få tilskot.

Den eine delen av tilskotet blir gitt med ein sats per kommune, og den andre delen av tilskotet blir gitt med ein sats per innbyggjar. Begge delane av tilskotet blir gradert på grunnlag av distrikts-indeksen slik at lågare indeks gir større tilskot.

Småkommunetillegg

Småkommunetillegget blir gitt til kommunar med under 3200 innbyggjarar. Tilskotet er gradert på grunnlag av distriktsindeks. Jo høgare distriktsindeks, jo større trekk i høve til fullt tilskot (opp til 50 prosent). Dei kommunane som har lågast indeks får ikkje noko trekk i høve til fullt tilskot. Skattenivået må ha vore under 120 prosent av landsgjennomsnittet i gjennomsnitt for dei siste tre åra, for at kommunen skal få tilskot.

Utgiftsbehov

Gjennom utgiftsutjamninga i inntektssystemet skal kommunane få full kompensasjon for skilnader i kostnader som dei ikkje sjølve kan påverka. Grunnlaget for omfordelinga i utgiftsutjamninga er utgiftsbehovet per innbyggjar for landsgjennomsnittet og for den einskilde kommune. Utgangspunktet for berekning av utgiftsutjamninga for 2024 blir rekneskapstal for 2022.

Inndelingstilskot

Samanslåingskommunar får eit årleg inndelingstilskot. Tilskotet er gitt årleg frå og med år 2020 for ein periode på femten år og blir deretter trappa ned over fem år. Inndelingstilskotet blir tillagt pris-kompensasjon kvart år. Tilskotet erstattar bortfall av basistilskot og eventuelt bortfall av små-kommunetilskot/reduksjon distriktstilskot som følgje av samanslåinga. Berekningsgrunnlaget er inntektssystemet i 2016 då basistilskotet var kr 13,2 mill. for kvar kommune (før endringane i inntektssystemet i 2017 med gradering av basistilskot m.m.).

Inndelingstilskotet er tillagt priskompensasjon frå 2023 til 2024 (4,3 prosent).

Skjønstilskot

Basisramma for skjønstilskot til kommunane for heile landet blir vidareført med same beløp i 2024 som i 2023, kr 800 mill. Vestland si ramme blir også vidareført med same beløp frå 2023 til 2024, kr 139,1 mill.

Ein del av skjønssramma for 2024 vil først bli fordelt mellom kommunane i budsjettåret 2024. Statsforvaltaren i Vestland har gjort ei overordna fordeling av skjønsmidlane mellom ordinært skjøn i statsbudsjettet (kr 109,1 mill.), fornyings- og innovasjonsprosjekt (kr 15,0 mill.) og til fordeling i budsjettåret (kr 15,0 mill.).

Fordelinga av ordinært skjønstilskot for 2024 er vist i eigen kolonne i vedlagt tabell. Vi viser til nettsida vår der det blir lagt ut meir informasjon om fordelinga av skjønstilskot mellom kommunane.

Naturskade

Retningslinene for at departementet skal gi skjønstilskot i samband med naturskade blir vidareført som tidlegare. Kommunar som har utgifter etter naturskade som samla er over kr 250,- per innbyggjar, kan få kompensasjon som utgjør halvparten av utgiftene. Dersom utgiftene er over kr 500,- per innbyggjar, kan kommunen få kompensasjon som dekker alle utgiftene over kr 250,- per innbyggjar. Det blir gitt tilskot til reparasjon og opprydding på kommunal infrastruktur til opphavleg standard.

Med helsing

Liv Signe Navarsete

Nils Erling Yndesdal
kommunaldirektør

Dersom det er spørsmål til innhaldet i brevet, kan kommunane ta kontakt med Håvard Rød (55572143), Marit Lunde (57643005) eller Kåre Træen (57643004) hjå Statsforvaltaren, eventuelt på e-post.

Vedlegg

Mottakerliste:

Bergen kommune	Postboks 7700	5020	BERGEN
Askøy kommune	Klampavikvegen 1	5300	KLEPPESTØ
Austevoll kommune	Kommunehuset	5392	STOREBØ
Austrheim kommune	Kommunehuset	5943	AUSTRHEIM
Bømlo kommune	Leirdalen 1	5430	BREMNES
Eidfjord kommune	Simadalsvegen 1	5783	EIDFJORD
Etne kommune	Sjoarvegen 2	5590	ETNE
Fedje kommune	Adm.bygg	5947	FEDJE
Fitjar kommune	Postboks 83	5418	FITJAR
Kvinnherad kommune	Rosendalsvegen 10	5470	ROSENDAL
Alver kommune	Postboks 4	5906	FREKHAUG
Masfjorden kommune	Austfjordvegen 2724	5981	MASFJORDNES
Modalen kommune	Postboks 44	5729	MODALEN
Bjørnafjorden kommune	Postboks 24	5649	EIKELANDSOSEN
Osterøy kommune	Postboks 1	5293	LONEVÅG
Samnanger kommune	Tyssevegen 217	5650	TYSSE
Stord kommune	Postboks 304	5402	STORD
Sveio kommune	Postboks 40	5559	SVEIO
Tysnes kommune	Rådhuset	5685	UGGDAL
Vaksdal kommune	Konsul Jebsensgata 16	5722	DALEKVAM
Voss herad	Postboks 145	5701	VOSS
Øygarden kommune	Ternholmvegen 2	5337	RONG
Kvam herad	Grovagjelet 16	5600	NORHEIMSUND
Ullensvang kommune	Opheimsgt. 31	5750	ODDA
Ulvik herad	Skeiesvegen 3	5730	ULVIK
Høyanger kommune	Postboks 159	6991	HØYANGER
Luster kommune	Postboks 77	6866	GAUPNE
Lærdal kommune	Øyraplussen 7	6887	LÆRDAL
Stad kommune	Rådhusvegen 11	6770	NORDFJORDEID
Sogndal kommune	Postboks 153	6851	SOGNDAL
Solund kommune	Postboks 73	6921	HARDBAKKE
Stryn kommune	Tonningsgata 4	6783	STRYN
Vik kommune	Postboks 134	6891	VIK I SOGN
Årdal kommune	Statsråd Evensensveg 4	6885	ÅRDALSTANGEN
Askvoll kommune	Postboks 174	6988	ASKVOLL
Aurland kommune	Vangen 1	5745	AURLAND
Kinn kommune	postboks 294	6701	MÅLØY
Bremanger kommune	Postboks 104	6721	SVELGEN
Fjaler kommune	Postboks 54	6961	DALE I SUNNFJORD
Sunnfjord kommune	Postboks 338	6802	FØRDE
Gloppen kommune	Grandavegen 9	6823	SANDANE
Gulen kommune	Eivindvikvegen 1119	5966	EIVINDVIK
Hyllestad kommune	Kommunehuset	6957	HYLLESTAD

